เอกสารประกอบ WORK SHOP II

● ศิลปะการแสดงสด

■ PERFORMANCE ART

กนอม ชาลีกาลี : เรียบเรียง

■ ศิลปะการแสดงสด คืออะไร?... ทั้งคำและความหมายของศิลปะแขนงนี้ยังไม่ปรากฏในพจนานุกรมทางศิลปะของประเทศไทย หรือแม้แต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ยังไม่ได้บัญญัติขึ้นแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าความเคลื่อนไหวของศิลปะการแสดงสดจะมีร่องรอยของมันมาเกือบ 20 ปีแล้ว และอนาคตทั้งยังน่าจะได้กลายเป็นกระแสสำคัญของเส้นเรื่องใหญ่ทางศิลปะ แต่นิยามของมันก็ยังไม่ตายตัวเครื่องอยู่นั่นเอง ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่าจะไม่มีความชัดเจนในบริบทของศิลปะแขนงอื่นๆ ที่ไม่ใช่ศิลปะการแสดงสด เพราะเป็นว่าสิ่งกำเนิดศิลปะสิ้นสุดลงแล้วทั้งบางครั้งยังมีการปะทะกันต่อความคิดการเคลื่อนไหวในบ้านเราอยู่ ก็ยังไม่มีความกระจ่างชัดสักเท่าไหร่ ไม่ว่าลักษณะของ Surrealism, Cubism, Expressionism หรือ ism อื่นๆ ดังนั้นการที่ได้เข้ามาร่วมการ Work Shop ทางศิลปะการแสดงสดในครั้งนี้ ทาง Asiatopia 2000 ปีความเชื่อว่าจะทำให้เกิดมิติทางความคิด และรับรู้กับผู้ที่เข้าร่วมระดับหนึ่ง และจะทำให้อย่างน้อยก็หยาก "เรา" มาร่วมกันขบคิดแสดงออกในรูปความเชื่อว่าศิลปะการแสดงสดนั้นเป็นสื่อการแสดงที่ครบถ้วน และมีนิยามของศิลปะรูปแบบหนึ่งซ่อนเร้นอยู่ ความคิดของมันจะค่อยๆ ออกมาผ่านผลิตทางปัญญา การรับรู้ของศิลปิน ในรูปลักษณ์ต่างๆ ที่ศิลปินจำรับรู้ด้วยตัวตนของตัวเอง โดยไม่มีใครบอกกล่าว

ศิลปะการแสดงสด คือ เป็นการแสดงนิยมทางศิลปะที่ล้อมรอบด้วยดนตรี บทกวี ลีลาท่าทาง การเคลื่อนไหว ซึ่งปรากฏขึ้นมาในพื้นที่เป็นการแสดงออกทางความคิดเห็นทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน เมื่อช่วงทศวรรษที่ 70s และ 80s ในอเมริกา

ยุโรปตะวันตก และญี่ปุ่น ในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งศิลปะแนวนี้มีลักษณะการแสดงออกที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่อาศัยท่วงท่าหรือพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน หรือจังหวะดนตรี หรือสื่อกับภาพยนตร์ หรือไม่ก็เป็นการนำเอาแนวคิดของศิลปะแบบ Futurist ที่มีการเคลื่อนไหว กระแสดุดีความเจริญก้าวหน้า มาเป็นการการแสดงออก รวมทั้งนำเอาแนวคิดของศิลปินกลุ่ม Dada ในช่วงการแสดงออกแบบ Ready Made ซึ่งลักษณะแนวคิดดังกล่าวได้ชี้นำแนวทางให้กับศิลปินการแสดงสด เป็นอย่างช้าในช่วงทศวรรษ 70s. และหลังจากนั้น ศิลปินในกลุ่มนี้ก็ได้ทดลองแสดงออกไปตามพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องแสดงงานเล็ก พื้นที่ชนบทสาธารณะในเมืองกลุ่มชุมชนด้วยกันเอง หรือโรงละคร แต่ท้ายสุดของการแสดงออกนั้น จะเป็นลักษณะการผสมผสานแบบแผนที่ตายตัวของการแสดงแบบเดิมๆ อย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้ศิลปินผู้แสดงออกนั้น จะต้องเอาการเคลื่อนไหวของการแสดงและลีลาของการแสดงออกเป็นประเด็นสำคัญ

หากจะกล่าวไปแล้ว การเคลื่อนไหวทางศิลปะการแสดงสดนั้นเริ่มมาจากศิลปินกลุ่มนักเขียนชาวยุโรปในช่วงทศวรรษที่ 20 ศตวรรษที่ และจากนั้นในช่วงปี ค.ศ. 1930-40 ความคิดของการแสดงสดก็ได้แพร่หลายไปในกรุง New York ซึ่งกระแสดังกล่าวได้ชี้เวทีเป็นเวลาประมาณ 20-30 ปีในการบ่มเพาะสั่งสมประสบการณ์ของศิลปิน จนกระทั่งได้กลายมาเป็นความเคลื่อนไหวที่สำคัญในช่วงทศวรรษที่ 70s ซึ่งกล่าวคือ ประกอบกับตัวผู้กล่าวความเคลื่อนไหวศิลปะแบบ Conceptual Art ก็ถือเป็นที่แพร่หลายในอเมริกา การนำแนวคิดการแสดงออกระหว่างกลุ่มศิลปินที่ทดลอง ศิลปะการแสดงสด ซึ่งเกี่ยวกับแนวความคิดแบบ Conceptual Art ทำให้เกิด จากแนวคิดดังกล่าวเราจะปฏิเสธไม่ได้ว่า มาจากต้นเหตุของศิลปินกลุ่ม Dada โดยเริ่มจาก Marcel Duchamp ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1913

ซึ่งศิลปินคนที่เคยที่นำเอาสิ่งของ "Ready Made" มาสร้างเป็นผลงานทางศิลปะ ขณะที่บางคนก็จะแสดงตัวตนของเขา ซึ่งเป็นการทดลอง และปฏิวัติ แนวคิด "ประติมากรรมแบบดั้งเดิม" อย่างรุนแรง และ "ชวนให้เป็นผู้ร่วมกิจกรรมเพิ่มแนวคิด" วิถีชีวิตที่เป็นจริง" (Real-life activities) ต่องานศิลปะ

[redacted] แนวคิดของศิลปินกลุ่ม Dada ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวาง ทั้งสองกรณี: Ready Made และ Real life Activities ซึ่งศิลปินส่วนหนึ่งๆ อย่าง Jasper Johns ที่นำเสนอสิ่งของที่ในผลงานแนวคิด Collage หรือ David Hockney ในผลงานแนวคิด Photomontages, ได้มาก็ศิลปินแนว Conceptual อย่าง Robert Smithson หรือ Christo ที่นำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มาใช้ และสิ่งของที่ได้รับอิทธิพลของ Dada ทั้งสิ้น หรือแม้แต่ Joseph Beuys ศิลปินชาวเยอรมัน หรือ Gilbert and George ศิลปินชาวอังกฤษ ที่ได้นำเอาแนวคิดของชาว Dada มาเป็นต้นแบบแห่งการทำงานของตัวเอง ขณะที่บางกลุ่มนี้ของศิลปินเหล่านี้ ในรูปแบบแนวคิดที่ยังคงปรากฏอยู่

ขณะนี้ว่า Performance Art นั้นได้ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ครั้งสงครามโลกที่ 1 ถูกแบ่งเป็นของศิลปินกลุ่ม Dada ผู้ที่มีแนวคิดในการปฏิวัติ และขัดแย้ง (Paradox) ต่อการแข่งขันทางสังคม วิถีแบบดั้งเดิม ทางศิลปะ ขณะเป็นต้นแบบของการศึกษาเกี่ยวกับ Permance Art ในยุคนี้ แน่นอนว่า ศิลปะแนวนี้จะมุ่งเน้นถึงการแสดงออกทางร่างกาย แต่ก็ยังให้ความสำคัญกับการโต้ตอบ หรือเกี่ยวข้อง หรือการสื่อสารกับ ชิ้นงาน หรือร่างกายของตัวเอง แล้ว Performance Art คืออะไร? ดังนั้นไม่ได้หมายถึงการแสดงของมายากล ดนตรี หรือบทกวี และการเต้นรำ